

Studija opravdanosti, sa Procenom uticaja na društvo i životnu sredinu ESIA, za 400 kV interkonekciju između Bajine Bašte u Srbiji, Pljevalja u Crnoj Gori i Višegrada u Bosni i Hercegovini, pokazala je da će projekat doneti ekonomske koristi zemljama uključenim u projekat i da je ekonomski izvodljiv za operatore prenosnih sistema. Implementacija projekta verovatno će generisati i ekonomske koristi za tržišta električne energije u regionu jugoistočne Evrope.

Studiju čiji budžet je iznosio 950.000 evra, finansirala je EU, a glavni korisnici su operatori prenosnih sistema tri zemlje – Elektromreže Srbije, Crnogorski elektroprenosni sistem, Nezavisni operator sistema i Elektroprenos BiH.

Studiju je podržao potencijalni finasijer projekta, Evropska Banka za obnovu i razvoj.

Studija je pokazala opravdanost i izvodljivost projekta. Sekretarijat Energetske zajednice stavio je ovu interkonekciju na listu prioriternih projekata, a uključena je i u desetogodišnji plan razvoja asocijacije ENTSO-E za region jugoistočne Evrope. Kada se projekat realizuje, činiće deo koridora za električnu energiju između centralne Srbije i Italije, preko planiranog podmorskog kabla između Crne Gore i Italije.

Tehnička procena pokazala je da je konekcija izvodljiva. Izabrane rute u sve tri zemlje, uglavnom su već pokrivene postojećim TSO za niskonaponske dalekovode, koji su u upotrebi već više od 50 godina.

Plan implementacije projekta pretpostavlja dve faze u realizaciji projekta. Faza I trebala bi da počne 2018. dok je početak faze II planiran u periodu između 2022. i 2023.

U regionu JIE mogu biti identifikovane dve glavne tranzitne rute – od istoka ka severozapadu i od istoka ka jugozapadu. Na istoku, Rumunija i Bugarska predstavljaju velike izvoznike električne energije, sa Mađarskom i Hrvatskom na severozapada i Italijom na jugu, koji predstavljaju velike uvoznike. U pogledu ove dve rute, uvođenje nove interkonekcije između Srbije, BiH i Crne Gore donosi korist u pogledu izvoza energije od istoka ka jugozapadu, dok će imati umereni uticaj na energetske koridor istok – severozapad. Implementacija projekta uvećaće potencijal povezivanja novih obnovljivih izvora energije i mogućnosti razmene energije unutar regiona. Tokom većeg dela komercijalne upotrebe, projekat će obezbediti ekonomske dobitke u iznosu od oko 10 miliona evra godišnje. Očekivani finansijska korist obezbediće prihvatljivi povrat uloženog novca za zemlje učesnice.

Investicioni troškovi pokazuju visok nivo varijacija za zemlje učesnice, što je posledica različitih dužina linija kroz nacionalne teritorije. Srbija će snositi najviše troškove projekta (oko 70 procenata) ali će ostvariti i najveću korist. Investiciona vrednost projekta je 66 miliona evra, a pretpostavka je da će oko 80 procenata biti finansirano iz kredita.

Uzimajući u obzir planove razvoja proizvodnih kapaciteta u Srbiji i BiH, kao i projekat izgradnje podmorskog kabla od 1.000 MW između Crne Gore i Italije, koji bi trebao biti završen 2017. godine, 400 kV veza između sistema ove tri zemlje bila bi od velike koristi u slučaju izvoza iz BiH i Srbije prema Italiji.

Jačanje koridora sever-jug sa novom interkonekcijom između Srbije, BiH i Crne Gore doneće značajno smanjenje ukupnih troškova elektroenergetskih sistema u regionu u periodu od 2018. do 2023. Razvojem ove ineterkonekcije, na italijansko tržište mogla doći jeftinija energija iz regiona - Rumunije, Bugarske, Srbije, BiH. Ekspanzija proizvodnih kapaciteta u Srbiji i Crnoj Gori u tom periodu omogućava pune efekte izvoza energije.

Organizacija Bankwatch Network ocenjuje da će 2024. godine, ukoliko u regionu zapadnog Balkana budu završeni svi planirani kapaciteti za proizvodnju električne energije, u scenariju niske tražnje, region imati višak električne energije od 56 procenata, u čemu će prednjačiti BiH i Srbija. Ostale zemlje imaju manji potencijal da doprinesu suficitu regiona, ali u poređenju sa domaćom tražnjom, njihov izvozni potencijal je značajan.

Istraživač ove organizacije Pipa Galop kaže da Crna Gora ima ambicije da izvozi električnu energiju u Italiju, a potencijalni kapaciteti za izvoz su hidroelektrane Morača i Komarnica i planirana druga jedinica termoelektrane na lignit Pljevlja.

Srbija je 2009. potpisala sporazum sa italijanskom vladom i kompanijom Seci Energia o izgradnji malih hidroelektrana na Ibru i Drini. Planirano je 10 HE na Ibru, jedna HE na Savi, tri na srednjoj Drni i 5.000 MW kapaciteta iz vetra.

Kada je u pitanju BiH za većinski izvozu u Italiju najčešće su spominjane elektrane na srednjoj Drini, ali u javnost je procureo širi spisak na kome su Gornji Horizonti, Ulog na Neretvi i devet malih HE, kaže Galop.

Koliko će električne energije biti na raspolaganju za izvoz 2024. godine zavisi pre svega od toga koji će novi kapaciteti biti izgrađeni (to je u ovom trenutku veoma teško oceniti zbog mnoštva kontradiktornih informacija), odnosno koliko će kapaciteta biti povučeno iz upotrebe. Pored toga, ključni faktor predstavlja razlika između visoke i niske tražnje, koja iznosi više od 18.000 GWh.

Interkonekcija Srbija - Bosna i Hercegovina - Crna Gora deo je šireg projekta - Transbalkanski koridor - koji uključuje i 400 kv interkonekciju između Srbije i Rumunije, dalekovod TS Kragujevac 2 - TS Kraljevo 3 i podizanje naponskog nivoa mreže zapadne Srbije na 400 kV između TS Obrenovac i TS Bajina Bašta.

U JP Elektromreže Srbije ocenjuje da Transbalkanski koridor predstavlja projekat od najvećeg nacionalnog i regionalnog interesa, koji će omogućiti prenos električne energije na velikim rastojanjima uz minimalne gubitke i koji će spojiti tržišta zapadne i istočne Evrope.

Balkan i EU, trgovina strujom: EU podrzava ambicije zemalja regiona za izvoz struje u EU

U EMS-u veruju da će projekat omogućiti da elektroenergetski sistem Srbije iskoristi svoj potencijal i postane lider u regionu u skoroj budućnosti.

Izvor:

Esiasee.eu & seec.rs

Energy Watch Balkans